

DEKOMPOZICIJA I REKOMPONOVANJE SLIKE BAUHAUS UMETNIKA VASILIJA KANDINSKOG I APLIKACIJA U OTVORENOM GRADSKOM PROSTORU

UNIVERZITET U BEOGRADU
ARHITEKTONSKI FAKULTET
DEPARTMAN ZA URBANIZAM

MORFOLOGIJA GRADSKIH POTEZA

Rukovodilac predmeta: V. Prof. dr Aleksandra Đukić Asistent: Arh. Ivica Nikolić Učesnik u nastavi: dr Milena Vukmirović, naučni saradnik

KANDINSKY WASSILY

Za stvaralaštvo Vasilija Kandinskog u periodu od 1922. do 1933. godine karakteristično je ispitivanje funkcije tačaka i linija u kompoziciji. Među prvim delima ovog perioda ne pojavljuju se elementi kao što su boja, svetlo...

Ova kompozicija je jedna od prvih analiza od koje će kasnije nastati kompleksniji elementi - krive i uglovi.

KANDINSKY Wassily, 1866-1944
Naziv: Ohne Titel (Composition)
Godina: 1923.
Tehnika: Tuš na papiru

ANALIZA 1: PROSTOR

Kompozicija sačinjena od linija i tačaka (krugova) može da poseduje i treći dimenziju, odnosno može se sagledavati kao prostorni prikaz, i to na osnovu sledećih uočenih odnosa:

Linije

Linije koje se javljaju u kompoziciji mogu se razvrstati na tanke, iscrtane jednim potezom, i debelje linije. Ovakav odnos, prema ustaljenim zakonitostima percepcije daje utisak prostornosti. Debelje linije se tumače kao blize, a one tanje kao udaljene. Na taj način se uspostavljaju prostorni planovi.

Tačke i krugovi

Krugovi su predstavljeni kao kompleksni skupovi punih tačaka i koncentričnih kružnica. Njihov odnos stvara utisak da su ovi krugovi trodimenzionalna tela, odnosno lopte, gde njihova detaljnost određuje udaljenost, odnosno položaj u prostoru.

ANALIZA 2: PRESEK LINIJA I HIERARHIJA

Kompoziciju čine linije različitih debeljina i dužina što ih svrstava u određene hijerarhijske skupove. Najpre su podjeljene prema debeljini i uočavamo da su najtanje linije ujedno i najkratće. One su grupisane u nekoliko manjih celina koje se dobijaju međusobnim presecanjem ovih linija. Uočava se pravilnost u načinu na koji se one sekut: unutar jedne celine linije su presečene približno na polovine, trećine ili četvrtine, dok se prilikom preseka dve celine javljaju i drugačiji odnosi.

Skupovi linija prema hijerarhiji:

Linije približne debeline se sekut po pravilu na polovine, trećine i četvrtine:

Linije različitih debeljina se ne sekut po istom pravilu:

ANALIZA 3: ODNOVI ELEMENATA U KOMPOZICIJI

Raščlanjivanjem kompozicije na elemente, uvideli smo da kompozicija nije sačinjena samo od tih elemenata, već i od njihovih međusobnih odnosa. Daljom analizom zaključili smo koji skupovi elemenata su najskladniji kao odvojene celine. Svaki skup može da se sagledava kao zasebna kompozicija.

ANALIZA 4: ODНОС КРУГА СА БЛИСКОМ LINIJOM

Odnos krugova i tačaka sa linijama koje ih okružuju uslovljen je pravilom da linije uokviruju i određuju položaj kruga time što formiraju uglove ili zatvorene figure, tj. mnogouglove. Ne postoje linije koje sekut kružnicu ili krug, ali mogu da ih tangiraju.

Krug je tangiran i uokviren četvorouglo:

Krug je uokviren ugлом:

Krug je uokviren nedovršenom figurom:

DEKOMPONICIJA

LOKACIJA: Park prijateljstva

<<<<<<
Studenti:
Danica Vranić
Ana Dutina
Nevena Stošić

ARHITEKTONSKI FAKULTET UNIVERZITETA U BEOGRADU
MORFOLOGIJA GRADSKIH POTEZA
 rukovodilac predmeta: van.prof. dr Aleksandra Đukić
 saradnik : ass. dr Branislav Antonić
 učesnici u nastavi : Tamara Radić, Marko Milosavljević
 jesenji semestar 2018 / 2019 godine

ANALIZA I DEKOMPOZICIJA DELA
 VASILIJ KANDINSKI

||||| NARANDŽASTA 1923

naziv dela: **NARANDŽASTA**
 kompozicija sa šahovskom tablom
 autor: **VASILIJ KANDINSKI**
 godina: **1923**
 pravac: **KONSTRUKTIVIZAM**
 medija: **LITOGRAFIJA U BOJI**
 dimenzije: **40.5 x 38.4 cm**

Kompoziciju sa šahovskom tablom Kandinski je naslikao u periodu kada je radio kao profesor prestižne škole arhitekture u Nemačkoj, Bauhaus. To je imalo velikog uticaja na njegov tadašnji rad, što se može videti i u ovoj kompoziciji. Sve zastupljeniji u njegovim radovima bili su prosti geometrijski oblici, osnovne boje i linijski elementi.

Kandinski je verovao da je **krug** jedan od elementarnih oblika koji poseduje kosmičko značenje. Pa s toga krug na ovoj kompoziciji i zauzima centralno mesto u odnosu na ostale.

||||| ANALIZA

Kompozicije Kandinskog iz perioda konstruktivizma odlikuje izražena trodimenzionalnost s toga smo prilikom analize ovog dela prvenstveno pažnju posvetile prostornom rasporedu elemenata, odnosno njihovih međusobnih odnosa.

Prije svega definisale smo **prostorne planove**, izdvajajući četiri osnovna i njihove glavne elemente. Primjetile smo i da su krupniji elementi usko skoncentrisani oko optičkog centra kompozicije koji u ovom slučaju čini krug, formirajući pri tome stabilnu formu. Dok sa druge strane sitniji elementi su znatno razuđeniji i njihova funkcija je u cilju uravnovešivanja komlokupne

četvrti plan

treći plan

drugi plan

prvi plan

Zatim smo analiziranjem **boja** same kompozicije primjetile da se elementi jarkih boja kakva je crvena pretežno javljaju u oblicima manjih dimenzija. Dok elementi koji su prostorno naglašeniji su najčešće neupadljivih boja kakva je crna. Na taj način je izvršeno postepeno gradiranje elemenata prema njihovom međusobnom odnosu boja i dimezija.

A povlačenjem linija kroz **osovine elemenata** koji čine ovu kompoziciju dobile smo pravce njihovih pružanja. Na taj način u tačkama sa većom koncentracijom njihovih međusobnih ukrštanja izdvojili su se glavni optički centri.

CRVENO

PLAVO

CRNO

ŽUTO

||||| DEKOMPOZICIJA

Dekompozicija se dominantno zasniva na vizuelnim pravcima koje smo uočile na originalnoj dekompoziciji. Gde smo sve elemente koje smo sačuvali postavile u skladu sa njima. Prije svega sačuvali smo ključne elemente koji su se izdvajali kao nosioци kompozicije, od kojih je najznačajniji krug koji smo smjestile u samom optičkom centru. Sitnijim elementima dodijelile smo intezivnije boje i pozicionirale smo ih po obodu kompozicije.

Holasek Jelena 2018/2019
 Andelić Jelena 2018/2020

1

>>>>>
Studenti:
Jelena Holasek
Jelena Anđelić

**Student:
Ivana Grbić**

**Studenti:
Matija Bula
Tijana Lov
Katarina V
Vasiljević**

UNIVERZITET U BEOGRADU
ARHITEKTONSKI FAKULTET
DEPARTMAN ZA URBANIZAM

MORFOLOGIJA GRADSKIH POTEZA

Rukovodilac predmeta: V. Prof. dr Aleksandra Đukić DIA Saradnici: dr Milena Vukmirović DIA, Aleksandra Kresoja BArch

student _ Ivana Grbić 209/2012

Vasilij Vasiljevič Kandinski bio je ruski slikar. Roden je u Moskvi 16.decembra 1866. a umro u Neju na Seni 13.decembra 1944.godine. Kandinski se rodio u bogatoj trgovачkoj porodice koja se iz Moskve ubrzo preselila u Odesu. U Odesi je pohađao gimnaziju, a uporeo je išao na privatne časove muzike, crtanja i slikanja. Od 1896. godine studirao je umetnost na Minhenskom univerzitetu gde se sprijateljio sa grupom "Falanks". Godine 1924. skupa sa Lionelom Fajnigerom, Paulom Kleom i Aleksejem Jovalenskim osnovao je grupu "Plava četvorka". 1928. godine dobio je nemačko državljanstvo. Sa američkim milionerom Solomonom Gugenmajmom se sreo 1930. On je u to vreme osnovao zbirku "ne-objektivnog slikarstva" i iz tog poznanstva je stvorena zbirka više od 150 slika Kandinskog. Kada su nacisti 1933. godine ukinili Bauhaus, otisao je u Francusku. Nacisti su 1937. godine uzeli 57 njegovih slika uz muzeja i izložili kao "dgenerativnu umetnost" na sramnoj zložbi. U Francuskoj je 1939. godine dobio državljanstvo i završio svoju poslednju veliku kompoziciju "Kompozicija X". Kandinski je umro 1944.godine.

Sliku možemo analizirati iz više delova. Kako je nastala, kojim razmišljanjem je došlo do tog rešenja, koja su pravila, odnosi, proporcije kao i u arhitekturi. Dok posmatramo sliku u 2D možemo zaključiti da je reč o nekoj osnovi. Prepoznavanjem glavnih elemenata slike i pronalaženje istih ili sličnih u prostoru dobijamo novu nastalu kompoziciju. Davajući neke karakteristike tim elementima dobijamo njihov položaj u prostoru.

PRIMARNI el. su elementi koji imaju različit značaj u prostoru, to su mesta na kojima se ljudi mogu zadržavati (mogu sedeti, pričati...)

SEKUNDARNI el. su oni koji daju smernice kretanja, funkciju puta, staza, dovode aktera na željenu poziciju.

TERCIJALNI el. su elementi koji daju gabarit nekog objekta, njegove vizure sagledavanja, dominantne su vertikalne ose.

KVARTARNI el. koji pookazuju pomoćne staze, preklapanje u prostoru, ukrštanje, važna je dubina a ne visina u prostoru.

CRNI

ŽUTI

PLAVI

KOMBINOVANI

III korak analize

Prepoznavanje datih elemenata u prostoru, zadržavanje proporcije elemenata, postavljanje dekompozicije.

* mapa sa primarnim elementima

* mapa sa sekundarnim elementima

* struktura modela sa elementima kompozicije

* mapa sa kvartarnim elementima

* mapa prostora kompozicije

I korak analize

Uočavamo primarne, sekundarne, tercijalne i kvartarne elemente. Svaki element ima neko novo značenje u prostoru. Njihova razlika je po geometrijskom obliku, dimenziji i njihovoj funkciji u prostoru.

II korak analize

To su elementi koji se sortiraju po boji, pokazuju odnose između predhodnih elemenata, kako se kombinuju u prostoru, pokazuju formu, dominaciju mase.

CRNI

ŽUTI

PLAVI

KOMBINOVANI

III korak analize

Mogućnost menjanja funkcija oblika u prostoru.

KRUŽNI OBЛИЦИ
mogu biti udubljennja na površini ili izdignuti tј zgrade ili mesta za okupljanja

LINIJSKI OBЛИЦИ

kao ulice objekti zgrade
kao mesta ukrštanja puteva
takođe mogu biti udubljenja
u zemljiji

NEPRAVILNI OBЛИЦИ

osnovama

osnovama

* dekompozicija

međunarodna izložba

BAUHAUS

sto godina posle

Izdavač:

Kulturni centar Zrenjanina, Narodne omladine 1,
Zrenjanin, +381(0)23566712, kczr@kczr.org

Za izdavača:

Goran Marinković, direktor

Autorski tim:

Sandra Banjanin, menadžer projekta

Jelka Đorđević, koncept i realizacija
arhitektonskih radionica

Danka Ječmenica, dizajn i koncept izložbe

Vesna Karavida, autor teksta u katalogu

Olivera Skoko, moderator razgovora o Bauhausu

Medijska promocija:

Marketing služba Kulturnog centra Zrenjanina
Sandra Banjanin

Lektura i korektura:

Ivan Trifunagić

Prevod teksta sa engleskog:

Olivera Trifunagić i Spomenka Vojvodić

Tehnička realizacija postavke:

Kulturni centar Zrenjanina

Dizajn kataloga:

Danka Ječmenica

Štampa:

Diginet

Tiraž:

300

Pokrovitelji izložbe:

Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i
odnose s verskim zajednicama, Grad Zrenjanin,

, „Persu“ marketi i grafička kuća „Diginet“

SADRŽAJ

Uvodna reč.....	7	Vera Mihalj.....	41
Bauhaus – Kreativna sinteza umetnosti i tehnike		Novi Sad (Srbija)	
Vesna Karavida.....	11	Dijana Milenov.....	43
		Boston (SAD)	
Umetnost u službi čoveka		Saša Milenov.....	45
Slavica Popov.....	19	Toronto (Kanada)	
Rade Bogdanović.....	23	Goran Patlejch.....	47
Bergen (Norveška)		Prag (Češka)	
Dušan Čežek.....	25	Dragan Protić.....	49
Prag (Češka)		Beograd (Srbija)	
Aleksandra Đukić.....	27	Siniša Rodić.....	51
Beograd (Srbija)		London (Velika Britanija)	
Aleksandra Erdeljan.....	29	Biljana Sovilj.....	53
Milano (Italija)		Beograd (Srbija)	
Sandra Eremić.....	31	Branislava Stanimirov.....	55
Vašington (SAD)		Vankuver (Kanada)	
Andrej Julher.....	33	Nebojša Tabački.....	57
Novi Sad (Srbija)		Berlin (Nemačka)	
Milena Kordić.....	35	Marko Todorović.....	59
Beograd (Srbija)		Bergen (Norveška)	
Lidija Marinkov Pavlović.....	37	Jelena Vasiljev.....	61
Beograd (Srbija)		Milano (Italija)	
Vladimir Mihajlov.....	39	Boris Zakić.....	63
Beograd (Srbija)		Džordžtaun (SAD)	

Posebnu zahvalnost za pomoć pri realizaciji projekta izražavamo:

*Slavici Popov, Sunčici Šido, Mili Marinković Broćić, Pavlu Taborošiju, Dubravki Rajnović, Dejanu Rusovcu, Dušanki Đorđević,
Goranu Nešiću, Nebojši Milenkoviću, Bojanu Kojičiću i zaposlenima u Kulturnom centru Zrenjanina.*

Uvodna reč

Kulturni centar Zrenjanina dobio je od Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i informisanje i Grada Zrenjanina sredstva za realizaciju projekta „Manje je više – dani Bauhausa”, čime je omogućena organizacija većeg broja aktivnosti. „Dani Bauhausa” biće otvoreni međunarodnom izložbom pod nazivom „Bauhaus – sto godina posle”, koja sa pratećim katalogom predstavlja i glavnu aktivnost u okviru projekta.

Bauhaus i Zrenjanin, naizgled, nemaju mnogo dodirnih tačaka. U čuvenoj internacionalnoj školi, za vreme njenog kratkog trajanja, bila je svega nekolicina studenata sa prostora Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (potonje Kraljevine Jugoslavije). Među njima nije bilo naših sugrađana. Međutim, nakon sto godina, imamo situaciju da je ovaj grad iznedrio, a potom i rasejao po čitavom svetu plejadu obrazovanih, kreativnih ljudi čije karijere danas svakako jesu internacionalne. Njihova imena i adrese (spisak koji još nismo uspele da zaključimo jer kao da nema kraja) dokaz su da je ovaj grad neverovatan rasadnik kreativnih ljudi. Upravo stoga, oni su bili naša glavna inspiracija i veza sa idejama Bauhausa.

Sudbina malih gradova na rubovima evropskih ili svetskih dešavanja takva je da su iz njih oduvek odlazili najkreativniji i najhrabriji u veće centre, gde se njihov kvalitet lakše ispoljavao, prepoznavao i vrednovao. U godini u kojoj se obeležava stogodišnjica od osnivanja Bauhausa, škole otvorenog, kosmopolitskog duha, zamislile smo da taj duh prenesemo u naš grad - putem izložbe radova naših „kosmopolita”, bivših sugrađana koji danas žive i rade van Zrenjanina. Ideja je bila da svako od njih promisli da li se, i na koji način, ideje Bauhausa mogu prepoznati u njihovim radovima i da zatim, po jedan rad po izboru autora, predstavimo publici kroz esej, istraživački rad, sliku, grafiku, umetničku fotografiju, logotip, idejni arhitektonski projekat, urbanistički projekat, fotografiju izvedenih objekata ili fotografiju predmeta primenjene umetnosti. Dobili smo ukupno 21 rad i time 21 izlagачa u okviru ove neobične kolektivne izložbe.

Želja nam je svakako i da lokalna zajednica bude informisana o radu i uspesima naših bivših sugrađana - da bi ubuduće eventualno mogli da računamo na njihov stručni doprinos gradu u kome su rođeni.

Autorski tim

petak 4. oktobar 19.00 č	Otvaranje međunarodne izložbe i žurka „Bauhaus – sto godina posle“
subota 5. oktobar 20.30 č	Diskusija i projekcija filma „The Face Of The Twentieth Century – Bauhaus“
nedelja 6. oktobar 20.30 č	Diskusija i projekcija filma „Bauhaus – Modell und Mythos“
ponedeljak 7. oktobar	Arhitektonska radionica
utorak 8. oktobar 19.00 č	Razgovor: Bauhaus za početnike Novi Nebojša Milenković, istoričar umetnosti i pisac Olivera Skoko, istoričarka umetnosti i književnica

Aleksandra Đukić

Rođena je 1964. godine u Zrenjaninu. Diplomirala je, magistrirala i doktorirala na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu, gde radi u zvanju vanrednog profesora na Katedri za urbanizam i prostorno planiranje.

Predavala je kao gostujući profesor na Arhitektonsko-građevinskom fakultetu u Banjaluci. Gostujuća predavanja i usavršavanja je imala i na univerzitetima u Gracu, Granadi, Bariju, Torinu, Kaunasu, Nasauu. Od 1989. godine učestvuje na međunarodnim i nacionalnim konkursima sa zapaženim rezultatima, dok je izlažući iz oblasti arhitekture i urbanizma višestruko nagrađivana.

Autor je 4 monografije, urednik više od 20 međunarodnih i nacionalnih monografija, objavila je preko 200 radova. Potpredsednik je Udruženja urbanista Srbije od 2017. godine.

Živi i radi u Beogradu.

O Bauhausu

Danas, nakon 100 godina od osnivanja škole Bauhausa, vrednosti ideologije koja je kvalitativno doprinela oslobođanju umetnosti kao takve od svih nasleđenih ograničenja i dalje stoje čvrsto i vanvremenski definišu polje arhitekture 21. veka.

Snažan uticaj škole Bauhausa oseća se kako u stvaralaštvu arhitektonske prakse tako i u akademskom učenju koje je prožeto principima, elementima i postulatima utemeljenim 1919. godine.

„Čista forma i jednostavan dizajn“ postulati su koji su me vodili tokom karijere i utkani su kako u projektovane i realizovane forme i objekte, tako i u pisana dela i u rad sa studentima.

„Krajnji cilj svih vizuelnih umetnosti jeste dovršena građevina!“, piše Walter Gropijus u manifestu Bauhausa 1919.

Idejno arhitekstonsko rešenje stambenog kompleksa
u ulici Jove Ilića, K.O. Voždovac, Grad Beograd (2011)
Autori projekta: dr Aleksandra Đukić, d.i.a; Miloš Radoičić d.i.a.

PREDMET "MORFOLOGIJA GRADSKIH POTEZA" MASTER AKADEMIČKIH STUDIJA ARHITEKTONSKOG FAKULTETA UNIVERZITETA U BEOGRADU I ARHITEKTONSKO-GRADBIVINSKO-GEODETSKOG FAKULTETA/UNIVERZITETA BANJALUČKI
DEKOMPONIZACIJA I REKOMPONOVANJE Slike Bauhaus UMETNIKA VASILIJU KANDINSKOG I APLIKACIJA U OTVORENOM GRADSKOM PROSTORU

MORFOLOGIJA GRADSKIH POTEZA
Rukovodilac predmeta: prof. dr Aleksandra Đukić
Saradnici u nastavi: doc. dr Milena Vukmirović,
doc. Ivica Nikolić, asis. dr Dubravko Aleksić, asis. dr Branislav Antonić

Istraživanje – praktična nastava se sprovodi na konkretnom prostoru. Rad studenata podrazumeva dve celine: istraživačku i predlog intervencije. U prvom zadatku studenti biraju jednu od slika Vasilija Kandinskog i sprovode njenu dekompoziciju prema odabranim ključnim parametrima, a zatim pristupaju rekomponovanju. Iz dvodimenzionalnih prikaza oni uspostavljaju trodimenzionalne kompozicije, koje zatim apliciraju na konkretno odabranom otvorenom javnom gradskom prostoru.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

7.038.16(083.824)
7.038.16(497.113 Zrenjanin)"20"(083.824)

ЈЕЧМЕНИЦА, Danka

Bauhaus - sto godina posle : manje je više - dani Bauhausa / [autorski tim Danka Ječmenica... et al. ; prevod teksta sa engleskog Olivera Trifunagić i Spomenka Vojvodić]. - Zrenjanin : Kulturni centar Zrenjanina, 2019 (Zrenjanin : Diginet). - 63 str. : ilustr. ; 18 x 25 cm

Deo teksta na engl. jeziku. - Tiraž 300.

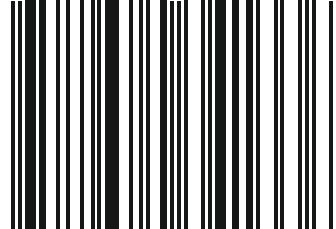
ISBN 978-86-84341-33-6

а) Баухаус - Изложбени каталоги б) Ликовна уметност - Зрењанин - 21. в.
- Изложбени каталоги

COBISS.SR-ID 330842887

ISBN 978-86-84341-33-6

9 788684 341336